

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară:		Abonamentul în România și străinătate:	
Pe an	6 cor.—	Pe an	7 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 25 bani.			

Redacția și Administrația: Cernăuți, Str. Francisc 42.

† Ștefan de Repta.

În 28 Ianuarie 1911 a repausat Ștefan de Repta, consilier guvernial și fost director al gimnasiului gr. or. din Suceava. Se retrăsese la Cernăuți pentru a petrece anii din urmă ai bătrânețelor sale în liniște și în apropierea fratelui său. Cu Ștefan de Repta s'a stins din mijlocul nostru una din cele mai marcante figuri. Reposatul avea un caracter integru, era sincer și onest și se feria de măguliri și elogii personale. Era un bărbat cu minte ageră și înzestrat cu cunoștinți vaste, pe orice teren își putea da deslușiri și afla în situațiile cele mai grele o soluție potrivită. Deși a urmat studiile universitare la Viena și s'a pătruns adânc de cultura germană, totuș și-a păstrat sufletul românesc și nu s'a înstrăinat de neamul său pe care îl iubea din adâncul inimei sale.

Avea o fire de fier și se sprijinea totdeauna pe munca și cunoștințele sale fără a se da niciodată după gustul și apucăturile celor mai mari, și fără să-și înjosească firea sa nobilă de mazil înaintea puternicilor zilei. Odată ce își croia un proiect, odată ce își făcea un plan, înțelegea prin energica sa mână și prin profunda sa inteligență a-l aduce și la îndeplinire. Mai presus de toate însă, a fost Repta bărbatul școlii și al științei și al muncii cinstitute. Își împlinea datorințele sale cu cea mai mare exactitate și cerea și dela profesorii, supuși conducerii sale, aceeaș exactitate în împlinirea serviciului lor. În modul acesta aduse institutul său să figureze în fruntea liceelor din Bucovina.

Dar și ca naționalist are Repta merite neperitoare. Așa a pus regretatul temelii paralelelor române dela gimnasiul din Suceava, și a știut să le apere contra dușmanilor noștri, îndeosebi contra inspectorului de țară de pe timpul acela, Tumlirz, căruia paralele îi erau un spin în ochi. A fost și un binefăcător al instituțiilor culturale românești din Suceava precum: Școala română, Clubul român, Soc. Doamnelor române pe care totdeauna le-a sprijinit.

Ștefan de Repta era originar din Bănila-rusască și coborâtor dintr'o familie veche moldovenească pe care o aflăm în analele omagiale din Bucovina dela 1777 ca Râpta, care familie a dat națiunii române pe doi bărbați mari, pe Excelența Sa Dr. Vladimir de Repta, actualul Arhiepiscop și Mitropolit al Bucovinei și Dalmației și pe răposatul Director dela Suceava. Ca fire aleasă și nobilă ținea Ștefan de Repta mult la „Societatea Mazililor și răzeșilor bucovineni“ al cărei membru fondator și onorar a fost. Societatea a pierdut în răposatul pe un membru, care se interesa viu de mersul ei și promova prosperarea ei.

Fie-i țărina ușoară și memoria neștearsă!

BCU „Romanizarea“ Cluj

Am ajuns noi Români așa de departe ca, mulțumită tacticei conducătorilor noștri și a țipetelor dușmanilor noștri, să se întărească în cercurile guvernamentale convingerea, că în Bucovina se romanisează de fapt și ca autoritățile să se ocupe acum cu gândul, de a pune stavilă „romanizării“. Rutenii, cari nu lasă nici un prilej să nu strige în gura mare contra „popilor valahi“ și a „domnilor români“, au aflat mijloace, prin interpelări și șoapte viclene, să facă, ca forurile supreme din Viena, să creadă minciunile lor, și astfel vine, de sus, o întrebare indignată: De unde s'au ivit în Bucovina atâția Români, dacă pe timpul episcopului Hacman erau în țară numai Ruteni? Iată cum înțeleg Rutenii a preface adevărul, în ciuda factelor istorice, în ciuda celui mai elementar simț de dreptate, fără cel mai mic scrupul, după principiul infam, lipsit de orice cavalerm: „Ți pravda, ți ne pravda, abe na nașe vișlo“, adică: „Ori de-i adevărat sau nu, numai să fie așa cum zicem noi“. Ei bine, dacă aceia în a căror imparțialitate nădăjduim, forurile supreme, se arată aplecați a crede în minciunile Rușilor, fără a considera și partea cealaltă, atunci ce încredere să avem în ele? Dacă pe timpul lui Hacman, în Bucovina

nu erau Români, atunci de unde acel Hacman știa românește așa încât M. S. Împăratul a luat lecții de limba română dela el? Și de ce, tot acel Hacman, când a scos limba latină din Seminarul teologic, a înlocuit-o cu cea română? Evident, pentru-că atunci, pe la 1848, nu se putea încă introduce limba ruteană, pentru-că Rutenii erau încă prea puțini în țară. Hacman însă a îndrumat, prin octroare și în urma lipsei simțului național la supușii săi, preoții, un curent foarte desastros, adecă moda de a se vorbi rusește în cercurile și familiile preoțești, curent, care sigur nu a lipsit, mai ales unde populațiunea începea să devie amestecată, a se lăți ca o epidemie, în dauna românismului. Se știe apoi, că pe timpul lui Hacman și prin voința lui, s'au slavizat sute de nume românești, căpătând codițe cu -vici, -ski etc., pentru a forma azi o armă împotriva Românilor.

Dar să ne întoarcem la avertismentul „de sus“. În urma acestui avis, birocrății, cari și până acuma făceau toate hatărurile Rutenilor, se vor pune pe goană în contra așa numiților „romanizatori“, pentru ca să reducă lucrurile la acea stare, care zic, că ar fi fost pe timpul lui Hacman, și așa ne putem aștepta la o nouă eră burgignoniană.

Și de ce oare „romanizatorii“ închipuiți sunt luați la ochi, pe când rutenizatorii adevărați, acei cari prin terorizări și brutalități (vezi cazul din Corcești), prin înșelăciune și mituire, caută să sporească numărul neamului lor, stau scutiți de orice control? Noi doar numai ne apărăm, pe când Rușii atacă, fac propagandă. Iată de ce: la noi, acei ce luminează poporul asupra drepturilor sale, sunt preoții, învățătorii, studenții dintre cari fiecare lucrează pe sama sa acolo, unde crede că e de lipsă. La Ruteni, însă, acei ce fac propagandă sunt înșiși deputații sau alții, cari stau sub scutul deputaților și a întregii organizații rusnece. Și efectele se văd: prin strigăte, proteste, intervenții, ei, fiind solidari, află ascultare și, comisari cu instrucții speciale se trimit prin sate de înfricoșează poporul, ca să se scrie ca Ruși, jandarmi examinează pe oameni din limba română, reclamații falsificate au trecere etc. La noi însă se află chiar oameni, cari dau arme în mâna dușmanului, nu vom zice din răutate sau din rea credință, ci din un fel de încăpăținare de a susține o teorie, chiar dacă e în dauna noastră. S'a întâmplat, ca un astfel de om „sincer“, care zice că Rușii se romanisează, să fie de un talent superior, a cărui cuvânt cum-pănește mult în această țară, și astfel un beamter poate cu atât mai mare aparență de dreptate să zică, referindu-se la spusele

„unicului Român sincer“, că va pune la rezon pe „romanizatorii“. În astfel de împrejurări, îți vine să lași baltă câte ai început, și să aștepti, cu gândul la o fatalitate oarbă, sau o minune, sau sfârșitul. Căci ce să faci tu și tovarășii tăi, cari sunt câțiva la număr, dacă vezi, că nu vei afla nici sprijinul cel mai mic de unde ar putea să vie.

Dar să vedem cum stă de fapt cu romanizarea. Dacă în sud s'a romanizat ceva, aceasta nu a fost o cucerire pentru noi, ci numai un noroc, că nu am pierdut mai mult. Rușii vârâți cu plan și intenție în mijlocul Românilor, pentru a-i slăbi, nu s'au romanizat decât foarte puțin, așa că de fapt terenul, pe care ei au fost aduși, un teren odată curat românesc, deși poate cu puțină locuitori, s'a înstrăinat, va să zică acea parte de țară s'a rutenizat.

Nu mai vorbim de satele răzășești de peste Prut, căci nu există îndoială pentru nime, că aici am pierdut nespus de mult, formându-se în nordul Bucovinei o putere dușmană care înaintează mereu spre sud, așa că constituie o primejdie grozavă pentru noi.

Luptând împotriva acestei primejdii, căutând a împiedeca înaintarea puhoiului slay, factorii noștri culturali sunt numiți romanizatori. Rușii alarmează, beamterul, se pune la mijloc și pe cuvânt, că vra să facă ordine cu „romanizatorii“, sprijinește slavizarea Românilor. Rutenilor însă li este permis a tulbura pacea confesională, cu „misii“, ca între păgâni, a ucide (în Corcești), a răspândi broșuri defăimătoare, a premări pe un Cobelița. Deci, unde e dreptatea? Și în urmă o întrebare pentru noi, — unde e forța noastră națională, concentrată asupra mandatarilor noștri naționali, cari sunt datori să ne apere? Să se cetească gazetele noastre, și vom vedea ce grijă are acea forță; să treacă cineva pe lângă o cafenea de frunte și va vedea reprezentanța noastră la loc de frunte; să treacă apoi pe la „Narodni Dîm“ și va vedea, sara, din drum, reprezentanța celorlalți: deputați, inspectori, profesori, preoți, învățători la sfat, croind planuri infernale împotriva noastră.

Ne doare să facem această constatare, și o facem cu părere de rău și cu rușine, dar evenimentele ce se prepară prea ne amăresc.

Iancu Cuparencu.

Omagiul Bucovinei

(Urmare).

Ca răzeși figurau în 1777 în Bucovina următoarele 109 familii:

Gavril Brânzan, Gheorghi Buțura, Iordachi Buțura, Dumitraș Balasinovici, Vasile Buțura, Manoli Botușe, Vasile Botușe, de Preda, Vasile Ianovici, Ioniță Brahoaie, Miron Draghinda, Gheorghi Dumbrăveanu, Andrei Dașchevici, Gavril Draghinda, Ion Frunza, Andronachi Frunza, Manoli Frunza, Lazar Grecul, Vasile Grecul, Constantin Grecul, Mihalachi Grecul, Nicolai Grigorcea, Vasile Gheorghian, Constantin Gurgan, Sârghie Grirosul, Sandul Galer, Dumitraș Ghienghe, Mihalachi Goian, Teodor Holubei, Constantin Ianoș, Gheorghi Isar, Mihai Isăcescu, Miron Costrîș, Vasile Coceacu, Alexandru Costrîș, Grigoraș Cozacu, Ioan Cozma, Nicolai Lența, Timofi Lașeschi, Gheorghi Matasar, Gavril Mihailiuc, Ion Marcu, Tanase Moroghini, Ioniță Muza, Ștefan Malinescul, Gheorghi Malinescul, Nepoteliman, Nicolai Onciul, Gavril Onciul, Ilie Onciul, Pentilei Onciul, Antiochi Popovici, Danilo Pâcul, Constantin Paladi, Anton Popovici, Ursachi Popic, Grigoraș Reus, Constantin Râpta, Ion Râpta, Petru Râpta, Ilie Reus, Dumitraș Rotopan, Atanasi Râpta, Constantin Șahin, Ștefan Sevescul, Grigoraș Stângaci, Mihail Stângaci, Ștefan Sărindar, Ștefan Zota, Vasile Stângaci, Vasile Grecul, Tanasi Tăutul, Grigoraș Tăutul, Dumitraș Tabar, Manoli Tabar, Ioan Tăutul, Vasile Tăutul, Teodor Tăutul, Toma Tăutul, Ioniță Tabar, Ilie Vlaicu, Constantin Vlaicu, Ștefan Volcinschi, Dumitraș Vlad, Ioan Vlad, Velișco, Gheorghi Țiganiuc, Dumitraș Zopa, Iordachi Glisescu, Gavril Cucurean, Mihalachi Draghinda, Teodor Reus, Ion Mihailiuc, Costaș Cucurean, Dumitraș Stângaci, Alexandru Tăutul, Grigoraș Glisescu, Ioniță Costrîș, Ion Onciul, Vasile Grighirosul, Andrei Țiganiuc, Teodor Coșan, Andrei Coșan, Teodor Reus, Ion Marcu.

Un document de „danie” din anul 1688.

Domnul Emilian Popescu, profesor la școala reală gr. or. din loc, a binevoit a ne da spre publicare un document vechiu, din anul 1688, care se află în posesiunea D-sale, dându-ne și ajutorul său prețios de cunoscător al scrierii vechi, pentru descifrarea

textului, și promițându-ne a ne pune la dispoziție și alte documente, ceea ce ne obligă a-i exprima recunoștințele și mulțumitele noastre sincere:

Iată documentul:

„Adecă eu Dumitrașco Drăgușescul ce-am fost comis, scriu și mărturisescu cu cest adevărat zăpis al meu, precum eu de bună voia mea, de nime nevoit nici așuprit, ce de a mea bună voie am dat ș-am dăruit dumisale fratelui meu lui Vasilie Baenschi sârdariul trei fălci de vie la Hărlău în fața târgului, care fălci de vie în sânt mie dreaptă moșie dipe unchiu-mieu Toader Drăgușescul, cu loc de crama și cu pomăt ce s'ar tâmpla într'aceale fălci precum i-am ales și hotărât dispre viile mele din sus, cu pietri. Aceaste le-am dăruit dumisale pentru buna frăție, ca să fie dumisale dreaptă ocină și moșie în veaci, și giupăneasă dumisale și coconilor dumisale, și ca să aibă dumniului a-ș face și dreasă domnești. Și cine s'ar ispiți a strica a mea de bună voie danie dintru seminția mea sau dintru frații miei, acela ca să fie neertat de Domnul Dumnăzău atotțitoriul și să fie afurisit de cei 318 părinți ce-au fost la Nicheia. Și la această de bună voie danie s'au tâmplat mulți boiari și ficioni de boiari carii sunt iscăliți mai gios. Și pentru credința am iscălit cu mâna mea. Și eu Gheorghie biv agă, ficionul lui Apostol Ușearul, am scris zăpisul ca să se știe. Leat 7196 iunie 25“.

Urmează 37 de subscrieri ale boierilor marturi, după subscrierea lui Drăgușescul. Fiecare își pune lângă numele său și titlul ce-l avea și, de regulă în prescurtare, cuvântul „martur“. Subscrierile sunt foarte greu de citit, căci pe atuncia care de care căta să-și facă iscălitura cât se poate de încurcat, cu felurite întorsături de condeiu, care ascund câte odată cu desăvârșire numele. Din iscăliturile descifrate numesc următoarele: Ștefan Silion vel șetar, Ion Pălade postelnic, Toader Postelnicul Rusul sin Apostol (adecă fiul lui Apostol), Dumitrașco Gafenco, Vasile Dămian tretî logofăt, Miron Hălge, Dumitrașco Stroiescul, Gheorghie biv agă (cel ce-a scris documentul), care a subscris și pe alți doi: Prodan și Conaci, ceea ce se cunoaște după scrisoare. Păladi biv comis, Toader biv postelnic, Constantin Pilat, Toader Arapul, Fronda postelnic.

Pe marginea documentului se află o notiță mai târzie, scrisă de altă mână: „Zăpis dela Dumitrașcu Drăgușescul, 3 fălci de vie. 1695 leat“.

Adaug, pentru cetitorii cari nu vor cunoaște anume cuvinte din document, și câteva explicații: „Comis“ era titlul boierului ce avea în grijă grajdurile lui Vodă. „Sărdarul“ a fost comandantul unei părți a călărimii moldovene. „Dreasă domnești“ înșamnă „acte sau documente domnești“, cari întăresc un document privat. „Danie“ înșamnă „dărușag“. „Zapis“ e documentul de danie. „Agă“ era poruncitorul străjilor din Iași. „Șetrarul“ îngrijia de corturile domnești. „Postelnicul“ orânduia toate în curtea domnească și avea în grijă poșta Țarigradului. „Logofăt“ înșamnă „secretar“. „Vel“ înșamnă „mare“, de ex. „mare șetrar“. „Leat“ înșamnă „anul“. Anul 7196 e numărat dela începutul lumii. Anul dela Hristos îl aflăm, dacă subtragem 5508 dela 7196. Astfel căpătăm pentru documentul nostru, anul 1688.

vv.

Apel către Răzeșii de peste Prut.*)

(Urmare).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Răzeșii.

Până la venirea Tatarilor, Românii moldoveni au locuit la poalele munților Carpați, precum și mai departe în șes, în sate răsletite, și nu avem știre hotărâtă ce fel de oțârmuire au avut. De bună-samă însă vor fi avut voievozi ca acel Ștefan al Șipenițului de care se vorbește cam pe același timp când au fost alungați Tatarii din părțile aceste, sau ca acei voievozi ai Românilor Bolochoveni cari sunt pomeniți înainte de venirea Tatarilor și cari purtau răsboaie pe sama lor sau în prietenie cu Ungurii, prin anii 1231 și 1235 până la 1240. Mai toți Românii erau pe atuncia liberi, va să zică nesupuși nimăru. Ei aveau pământul lor pe care îl apărau și îl lucrau fiecare pentru sine, și nu pentru alți stăpâni mai puternici. Erau toți răsboinici, căci, dacă vinia o primejdie, trebuiau să lase lucrul pământului și să apuce la mână armele, pentru-că oaste statornică nu să pomenia pe atuncia, și nici oamenii nu erau așa de mulți la număr. Pe timpul năvălirii Tatarilor, ei au căutat adăpost în munți, dară nu au uitat că văile și șesurile dela poalele munților sunt ale lor, și de aceea, când Tatarii au fost alungați și voivodul Dragoș, care s'a luptat alătura cu Ungurii ca să alunge

*) Regretăm că, din anume greutăți, nu am putut încă publica traducerea ruteană, care însă va urma într'o mică broșură.

pe păgâni, a luat în stăpânire Moldova, atunci fiii și nepoții acelor ce părăsiseră locuințele lor de urgia păgână, au împlut iar văile și s'au așezat stăpâni pe pământul strămoșesc. Toți aceștia, cari aveau pământurile lor și nu erau datori decât să meargă cu voivodul în războiu și să-i deie un 'bir oarecare, erau Răzeși, adică moșneni sau moștenitori ai unor moșii. Pe lângă aceștia, au venit și Români din țara lui Dragoș, adică din Maramureș și s'au așezat și ei alături de ceilalți ce erau de acelaș neam cu dânșii. Maramureșenii, venind cu putere asupra țării, de bună samă vor fi căutat să-și păstreze drepturi mai mari, și se poate zice, că din mijlocul lor s'au rădicat Boierii și Mazilii cari aveau aceeași îndătorire de a merge în războiu, erau însă scutiți de biruri. Iobagii, sau „vecinii“, cum se numiau acei ce lucrau boierescul, vor fi fost parte Răzeși aduși prin asuprire din partea boierilor la stare de nevoiași, dar în mai mare parte ei au fost oameni aduși din alte țări, mai ales dintre Rușii Galiției, precum spune și marele învățat Dimitrie Cantemir în cartea sa „Descrierea Moldovei“. Dar acești străini, aduși pentru lucrul pământului au uitat limba lor și au deprins limba românească, precum spune tot Dimitrie Cantemir, acum înainte de două sute de ani.

Dela început Răzeși și Mazilii, după cum am zis, aveau drepturi deosebite, întrucât Mazilii nu plăteau biruri. Însă cu timpul, o samă de Răzeși, mai ales aceia ce s'au arătat vrednici în războaie, s'au înălțat la boierie, căpătând dela voivozi moșii mari, așa zisele „dani“, iar cei mai puțin vrednici dintre Mazili, dacă sărăciau, ajungeau asemenea cu Răzeși, astfel că astăzi nu se poate spune totdeauna anume cine se trage din Mazili și cine din Răzeși. Dară adese numele arată, că cutare Răzeș se trage din strămoși odinioară vestiți. Așa de pildă, pe timpul lui Cantemir despre care am vorbit, erau, între alții, neamuri mari de boieri: Arap, Arbure, Cerchez, Buțura, Ghenghea, Goian, Isăcescul, Cantemir, Costin, Moțoc, Palade, Racoviță, Ropcean, Stârcea, Talpă, Totoișcul, Tăutul, Turculeț, Șeptelici și alții. Aceste nume le-am scris aice, pentru că la noi în Bucovina sunt mulți Mazili și Răzeși, cari se chiamă astfel. Sunt și alții ale căror nume se pomenesc cu cinste în istoria Românilor, și vom afla prilej să-i pomenim și pe aceștia. Cu durere însă, trebuie să spunem, că mulți, cari poartă astfel de nume, astăzi din neștiință sau din rătăcire se cred că sunt Ruși și chiar vorbesc și luptă împotriva Românilor, cari doară sunt frații lor din vremuri vechi, din vremuri de mărire.

Unde se află Răzeșii? Ceva despre Răzeșii bucovineni.

Răzeșii locuiesc pe toată întinderea vechiului pământ moldovenesc, va să zică în Moldova de astăzi și în acele părți cari au fost despărțite de Moldova și au ajuns sub altă stăpânire, adevărat în Bucovina și Basarabia. În deosebi în Bucovina, ei se află în masse mari în partea de miazănoapte a acestei țări, anume către hotarul Galiției. Și oare de ce cele mai multe și cele mai însemnate sate din nordul Bucovinei sunt sate răzeșești? Dacă ne dăm bine sama de trebuințele unei țări în scopul apărării sale, în scopul păzirii hotarilor sale, vom înțelege aceasta ușor. Voievozii Moldovei au avut cu Polonii adese războaie, mai ales din pricina hotarelor. Un craiu polon adevărat, având lipsă de bani, se împrumutase dela voievodul Moldovei Petru Mușat, și mai târziu dela Alexandru cel Bun (1400—1433), dând pentru suma împrumutată, ca zălog, o parte a Galiției, numită Pocuția cu orașele Sniatin și Colomea, precum și orașul Haliciu. Mai târziu, craii Polonilor nu se mai gândiau să întoarcă banii împrumutați (4000 de ruble), dară partea de țară dată zălog ar fi vrut s'o iee înapoi. De aci urmează certe și lupte. Voievozii Moldovei căutau să țină pământul acesta în bună stăpânire și așezară în părțile dela hotarul polon oameni, cari s'au arătat vrednici de-a apăra țara, arcași iscusiți, călăreți sprinteni, cu brațul tare, cu inimă neînfricăată și minte ageră. Ei li-au dat moșii și privilegiile, impunându-li însă totodată îndatorirea de a păzi hotarele, de-a da în grabă de veste, dacă s'ar apropia vr'o oaste dușmană, de-a merge în războiu fără plată, având ei a-și griji înșiși de cai, de arme, de hrană. Aceștia au fost strămoșii Mazililor și Răzeșilor bucovineni. Și pentru-că acești ostași ai Voievozilor erau așezați în număr mare la hotarul țării, de aceea și cele mai multe sate în nordul Bucovinei sunt locuite de Mazili și Răzeși.

Când a venit Bucovina sub stăpânirea „nemțască“, adevărat a Austriei, Mazilii și Răzeșii au fost recunoscuți ca nobili și Împărăția a așezat în anul 1804 o comisie, numită „Forum Nobilium“, care avea să cerce documentele familiare ale acestor nobili, primite dela Voievozii moldoveni, din care se putea cunoaște cam ce rang i s'ar cuveni cutărui sau cutărui Mazil sau Răzeș, după împrejurările din Austria, și apoi le dădea o diplomă de nobilitate, scrisă lătinește, unde li se recunoștea boieria de au avut-o până atunci și unde se arăta ce titlu aveau să poarte de atunci înainte. Dar Împărăția, precum a recunoscut că Mazilii și Răzeșii sunt nobili, așa, se înțelege, a recunoscut atuncia, când a

luat în stăpânire Bucovina, că ei sunt Români, căci în cîntălăriile împărătești actele ce se scriau pentru boieri și răzeși, erau făcute în limba română. Așa de pildă, avem o „Mărturie hotarnică“ din anul 1778, în care să spune că s'a ales „parte de moșie dumisale lui Toader Păunel“ din satul Boianciucului. Actul acesta e scris românește și este întărit, tot în limba românească, de căpitanul și auditorul Bucovinei, Ioan Jucovschi. Unde se pomeneste însă astăzi în Boianciuc de limba românească? Dar Răzeși sunt și azi pe acolo, ceea ce înseamnă, că acești Răzeși, ca și toți ceilalți din satele de peste Prut, au vorbit odată românește, că sunt, prin sânge și acum Români. Ei sunt însă numărați între Ruteni, ca și când moșii și strămoșii lor ar fi fost cazați adevărați sau boici și mazuri. Vom arăta însă îndată, că nu e cu putință să fie undeva un Răzeș rus adevărat, căci Rutenii, sau Ucrainii, cum se numesc ei, nu au răzeșime.

Răzeși ruteni nu sunt nicăeri.

Mulți răzeși cari vorbesc astăzi rusește, cred că sunt ucraini adevărați, lăsându-se înșelați de smomelile învățătorilor ucraini, veniți mulți din Galiția, precum au venit din Galiția și toți aceia dela cari părinții Răzeșilor de astăzi au învățat limba ruteană. Dar de ce au venit atîția Ruși din Galiția la noi? Ei au venit întâiu pentru-că țara lor este săracă, avînd pămînt pietros și neroditor, pe cînd Bucovina e o țară mănoasă, și este știut, că cel flămînd se trage încolo unde află hrană. A doua pricină a năvălirii galițiene e aceasta: cînd Austria a luat în stăpânire Bucovina, poporul a fost liberat prin 50 de ani de serviciul la oaste. Galițienii, auzînd de aceasta, au dat năvală în Bucovina, ca să scape de cătănie. A mai fost apoi o altă pricină, care a deschis largi porțile țării noastre, puhoiului galițian. Anume, Bucovina, care la început avea stăpânire militară, va să zică sta sub ascultarea unui ghegeneral, după ce a avut un timp ocârmuire deosebită, a fost împreună în câteva rînduri cu Galiția. Sub ocârmuire galițiană, Bucovina a stat într'un rînd mai bine de 30 de ani (dela 1817—1848), în care timp o parte a ei se schimbase, par'că n'ar fi fost nicidecum țară românească. În timpul acesta au venit cei mai mulți Ruteni în țară. Ei s'au așezat ca lucrători pe moșii boierești, pe la velniți, au început a se amesteca cu Români ce erau locuitori vechi, și, pentru-că erau mulți, nu au deprins limba românească care se vorbea pînă atunci în toată țara, ci din protivă, Români ce viniau cu ei în atingere au început a vorbi limba veneticilor. Așa s'a

întâmpat și cu foarte mulți Răzeși. Ei, care vorbeau numai românește, au început a vorbi rusește cu veneticii cari, bucueroși că află hrană, făceau lucru mult pe plată puțină și astfel se încuibau tot mai bine în această țară bogată. Pe urmă, Răzeșii au început a vorbi rusește și cu copiii lor, cari deprindeau iute această limbă, învățându-o dela hargaiii ruși. Părinții apoi s'au deprins cu limba rusască așa, că vorbeau românește numai atuncia, când voiau să nu-i înțeleagă copiii. Și așa încetul cu încetul limba românească s'a stins în părțile despre Galiția. Astăzi, din nefericire, sunt chiar Răzeși, de acei ce au învățat prin școlii rusești, cari sunt dușmani aprigi ai Românilor și urăsc limba românească precum o urește cel de pe urmă mazur venit din Galiția.

Să vedem însă, sunt undeva pe lumea aceasta Răzeși ruteni? Înainte de câteva săptămâni un cineva, care spune, că e preot „dreptcredincios“, a scos o cărticică, plină de venin împotriva Românilor, cu titlul „Rusene a volosca vira“. Aice, se vorbește și de soartea poporului rutean din vremuri vechi și se zice, că Polonii, când au subjugat pe Ruteni, au nimicit toată șleahța lor, așa că azi aproape nu mai este defel șleahță ruteană. Când însă vorbește de Rutenii din Bucovina, află aice șleahță (rezeșime) ruteană. Ei bine, noi vom dovedi însă, că Răzeșii din Bucovina nu pot fi ruteni. Pentru aceea nu avem decât să aruncăm o privire peste graniță. Poftească oricine să treacă în Galiția, să îmble dela sat la sat și să caute cu lumânarea, că nu va găsi nicăiri Răzeși ruteni. Tot așa e și în Ucraina din împărăția Muscalului. Nicăiri nu se află urmă de șleahță ruteană. Cum vine așa dară ca în toată Galiția și Ucraina cari au la un loc peste 25 de milioane de Ruteni, să nu fie șleahță, și numai în Bucovina să fie, unde sunt vr'o 250 de mii de Ruteni, va să zică numai a suta parte din toți Ucrainii! Va înțelege așa dară oricine, că aice e vorba de Români cari, împresurați de veneticii galițieni, au uitat limba lor. Dar nici nu trebuie să socotim așa cum am făcut mai sus, căci numai dacă vom ținea sama de numele românești ale Răzeșilor, vom înțelege care e adevărul. Păunel, Onciul, Teutul, Tarangul, Totoiescul, Țînta, Spânul, Băț, Goian, Baloșescul, Stângaci, sunt aceste nume care le-ar putea crede, cineva rusești? Și oare nu-i o rușine pentru acela, care poartă astfel de nume, să se înhame la slujba Ucrainilor, a Rusniacilor galițieni, cari încă înainte de vr'o 60 de ani au fost cu toții robi, pe când Răzeșii au fost de atâtea sute de ani stăpâni neatârnați ai pământului acestuia? Treziți-vă, așadară, fraților Răzeși, cei ce

ați ajuns în rușinoasă stăpânire ucraină, cei ce v'ați înstrăinat de graiul strămoșesc, de limba românească! Întoarceți-vă la moștenirea pierdută, învățați limba românească, aruncați jos jugul ucraîn!

(Va urma).

Prohod studențesc.

După obiceiul societăților conservative studențești, membrii întrunirilor „Bucovina“ și „Moldova“ au serbat în 21 Ianuarie sara, într'o cameră rezervată a otelului „La Pajura Neagră“, „salamandrul funebru“ în amintirea decedatului lor „domn bătrân“ Dr. Vespasian Tarangul nobil de Valea-Ușei, fost secretar la căile ferate în Viena, fiind prezenți din rudele defunctului, d-nii Dr. Constantin Tarangul, consilier guvernial și director de poliție și Dr. Erast Tarangul, prefect în Suceava, iar din domnii bătrâni ai întrunirilor d-nii: Dr. Florea Lupu, Dr. Nicu Țurcan, procurorul Dr. Cuparencu, Fil. Taniac, Dr. Dolinschi, Dr. Nicu Lupu. După deschiderea solemnă a salamandrului prin seniorul „Bucovinei“ O. Voronca, a ținut orățiunea festivă d. F. Taniac, care a relevat, în cuvinte înduioșătoare, meritele defunctului pentru întrunirea „Bucovina“, constatând cu satisfacție, că intențiunile și idealurile lui se cultivă în ambele întruniri cu sfințenie de cătră membrii lor activi din prezent. Decedatul a fost acela, care a bătut prima măsură cu rapirul tricolor. Emoționat, a respuns d. Dr. E. Tarangul, care a apreciat modul demn cum studenții conservativi venerează amintirea membrilor defuncți. Apoi, stingându-se lămpile, s'a prohodit sufletul defunctului, în tăcere profundă, prin spargerea pocalelor, la comanda seniorului Voronca. După aceasta, toți au părăsit localul, cu jalea în suflet, dorind că acelui ce i-a părăsit pentru totdeauna, să-i fie țărâna ușoară și memoria pururea neștearsă. P. C.

Inteligența românească de origine slavă.

Cuvintele aceste le auzi mai la fiecare ocazie din partea Rutenilor. Ucrainii trâmbiță în toate părțile, că mai toți intelectualii români sunt Ruteni romanizați, bazându-se pe porecele slave, ce se observă într'un număr mare la intelectualii noștri. Obrăznicia Rutenilor care în privința aceasta ajunsese pe la anii 1880 culmea, cauză publicarea unei broșuri*), care ne lămurește pe deplin. Aice ni se arată clar în ce mod ticălos li se răpia Românilor chiar și

*) Privire istorică asupra trecutului politic, social și național al ducatului Bucovina de Ion Bumbac și G. Halipi Brașov 1886.

porecla strămoșească, înlocuindu-se cu un nume slav. Toți seminarisții, preoții, dascălii cu un cuvânt toți cari erau într-o câțva supuși mitropolitului renegat și panslavist Vlahovici, trebuiau să-și schimbe numele lor adevărat cu unul rusesc. Cine se opunea avea de suportat cele mai mari pedepse. Un preot bătrân, Săvescu, n'a vrut să se lepede de vechiul său nume moldovenesc, din care cauză i-a fost rasă barba. Rândurile următoare, extrase din broșura aceasta, vor da străinilor, ba chiar și Românilor, mai ales celor de peste hotare, cari și ei se miră de mulțimea porecelor slave la noi, deslușiri foarte bune în privința aceasta:

„... A doua împrejurare, care a contribuit mult la slavizarea Bucovniei a doua ocuparea Scaunului episcopal bucovinean, după moartea lui Dositeiu Herescul, printr'un Român sârbisat și renegat, adus din Ungaria, și anume prin episcopul Vlahovici, care își începuse cariera în Bucovina, ca profesor și organizator al școlii bisericești, atașate pe lângă vechea mănăstire mitropolitană din Suceava. De atunci se lăpădară sistematic, în școli, în mănăstiri și dascălii, porecele românești, și fiii unui părinte numit din botez Dănilă, Andrei, Simion, Vasile, Anton etc. etc. se porecliră de cătră autorități și proiestoși cu noul nume de Danil-evici, Andri-evici, Simion-ovici, Vasil-ovici, Anton-ovici, Grigor-ovici etc. etc. sau de li convenia proistoșilor mai mult funcția, ce ocupaseră părinții elevilor, apoi îl numiau: Diaconovici, Popovici,**) Dascalovici, etc., adică se întroduseseră și se aplica sistematic aceeași metodă de slavizare, după care ajunseseră și episcopul numit de la numele strămoșilor săi, de la numele sau porecla familiară Vlah la cel de Vlah-ovici; iar unde nu le pădără numele familiare, spre a le înlocui în modul arătat mai sus, acolo nu se jeneră a anina pe nefastul „vici“ de numele familiar românesc și a prefăce astfel și pe: Turcan, Barbul, Budură, Litvin etc. în Turcan-ovici, Barbol-ovici, Budur-ovici, Litvin-ovici etc. etc.

„Și pentru ca să nu se nască o monotonie prea mare îl înlocuiră pe „vici“ ici-colea și cu câte un „eac“, „iuc“, „ciuc“ sau la caz de deosebită aplecare și bunăvoință, și câte un „schi“ specific polon, ca ceva mai nobil, mai civilizat și papistășesc, și astfel ajunseră numele străvechi răzeșești-românești ca Răul, Ciuntul, Pihul, Iugul, Cucul, Prodan, Sava, Filip, Cârstea, Litvin, Șerban, Ursu, Lungu etc. a se schimonosi în: Răul-eac, Ciuntul-leac, Pihul-eac, Iugul-eac, Cucul-eac, Prodan-ciuc, Cârst-iuc, Litvin-iuc, Sau-ciuc, Șerban-ovschi, Lungu-leac, Ursuleac, etc. etc., iar Draciu (de unde Dracineț), Vâlcea sau Volcin (de unde Volcineț) etc. deveniră Dracinschi, Volcinschi etc.

„Dar pornirea aceasta spre a slaviza totul ce era nume românesc, nu se îndestula numai cu atâta, adică cu o mică botezare slavă, ci ea merse și mai departe și boteză pe finii săi și a doua oră, par'că ar fi vroit să zică prin aceasta cumcă numele lor

**) Poreclă românească veche a unei familii Popovici, din care se trag atâția bărbați iluștri, e Borsan, deci un vechiu nume răzeșesc.

încă nu li se păreau destul de slavone, și așa îl schimonosiră pe Popovici în Popoviciuc“.

Ce spui la asta d-le Pihul-„eak“?

E știut lucru, că tâlhării de aceste se întâmplă și astăzi. Preoții ruteni de peste Prut încep a continua faimoasa operă a lui Vlahovici. Astăzi se preface „Lupul“ în Lupul-enko (Zeleneu), Moțoc în Matzak (Toutri), Dolhan în Dolhasiuk, Dulghier în Dudlierek (Rarancea), Blându în Bleda (Clivodin) etc. Schimbarea aceasta de porecle n'a fost primită tocmai cu bucurie. Mai ales greu li-a fost preoților bătrâni să se deprindă cu noua poreclă. Așa îl vedem pe parohul din Rarancea, Mitrofan-„ovici“ pe primele pagini ale condicei iscălindu-se Mitrofan. Apoi urmează mai multe pagini pe cari se subscrie ba Mitrofan, ba Mitrofanovici, până ce învinge definitiv nobilul „vici“. Documente de felul acesta avem mii și mii. Preoții români de peste Prut ne-ar putea trimite și ei exemple interesante de schimonosirea numelor românești. Iară purtătorii acestor nume ar face bine să se lepede de poreclele falsificate înlocuindu-le — dacă mai merge — cu vechiul lor nume, dacă nu, cel puțin înlocuind silaba finală slavă cu una românească.

Românilor, lepădați-vă de tot ce e străin, chiar și de numele străin, care nu vă aduce nici un bine. O.O.

Știri mărunte.

Decorare. Cu prilejul restaurării bisericii sf. Gheorghe din Suceava a decorat M. S. Regele României pe Exc. Sa mitropolitul Dr. Vladimir de Repta, vicarul general Miron Calinescu și arhimandritul Ghideon Balmoș cu medalia clasa I.

Cununie. Duminică în 12 Faur st. n. a. c. își serbează cununia sa d-l Petru cav. de Teutul, teolog absolvat, cu d-ra Aglaia Chelariu, fiica d-lui prof. Ioan Chelariu din Rădăuți. — Transmitem felicitările noastre.

— În 5 c. și-a sărbăt cununia sa dl Leon cav. de Vlaico, proprietar în Horoșăuți, cu d-ra Aurora de Dașchievici, fiica d-lui înv. Alecu de Dașchievici, în Banila-moldovenească. — Felicităm!

Membri de onoare. Comitetul comunal din Frătăuții-vechi a numit de membri de onoare pe domnii: Teofil Simionovici, consilier sup. și deputat și C. S. P. Mihail Dolinschi, paroh în Corovia.

Caz de moarte. În 27 Ianuar a. c. a răpăusat dl Ioan Procopovici, arhipresviter staurofor, predicator catedral, capelan militar, cavaler al ordinului Francisco-Iosefin, în vârstă de 64 ani.

În 19 Ianuar a. c. a răpăusat d-ra Aglaia de Zopa, elevă dela „Școala Normală“, fiica d-lui Vasile cav. de Zopa din Carapciu pe Ceremuș.

Numire. Dl Ion Nuțu, inspector districtual în Storojineți, a fost numit profesor la „Școala Normală“.

Gimnasiul III de stat: Examenele de bacalaureat în scris vor avea loc Joi în 9, Vineri în 10 și Sâmbătă în 11 Faur 1911 dela 8 oare a. m.

Examenele orale sunt fixate pe Marți în 14 Faur 1911 dela 8 oare a. m.

Intrunirea societății Mazililor și Răzeșilor din Cernăuți anunțată pe Sâmbătă 4 Februar s'a amânat pe Sâmbătă 11 Februar. Rugăm deci pe toți mazilii și răzeșii din loc să apară pentru a serba sara de adio în onoarea d-lui paroh Popescul, în restaurantul din Palatul Național (în camera rezervată) în ziua de 11 curent.

Petrecerea „Soc. Mazililor și Răzeșilor bucovineni“ va avea loc Luni în 13 Februar st. n. în „Dom Polski“, strada Domnească Nr. 40. Începutul la oarele 8½ seara. Loja 16 cor., un bilet de intrare 3 cor. de persoană. — Dacă din eroare n'a primit cineva învitarea, care de regulă participă la petrecerile societății, binevoiască a se adresa la unul din membrii comitetului.

Rectificare. La ultima adunare generală a „Soc. Mazililor și Răzeșilor buc.“ s'au ales în comitet și domnii: Dr. Emanuil cav. de Cuparencu, procuror, și Dionisie cav. de Păunel, șef de poștă.

O nouă foaie în Ungaria. Cu începutul anului nou apare la Români din Ungaria o nouă foaie „Românul“. Se tipărește la Arad și iese în fiecare zi. Numărul de Sâmbătă e destinat pentru popor. Ziarul stă sub firma partidului național-român. În comisiunea de conducere a ziarului sunt aleși fruntașii Românilor din Transilvania și anume domnii: Dr. Teodor Mihali, Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Alexandru Vaida-Voevod, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Ștefan C. Pop, Procopiu Givulescu, Dr. Ioan Suci, Vasile Goldiș, Dr. Iustin Marșieu, Dr. Cornel Iancu, Dr. Romul Veliciu, Dr. Aurel Lazar și Dr. Valer Moldovan.

Prețul abonamentului este: pe un an 28 cor., pe jumătate de an 14 cor., pe trei luni 7 cor., pe 1 lună 2.40 cor. — Prețul numărului poporal: pe un an 5 cor., pe ½ de an 2.50 cor.

Redacția și administrația ziarului se află în Arad, strada Batthyani Nr. 2.

Croitor român decorat. Ni se scrie: Croitorul român din București, d-l Alexandru Negreu, care a participat cu lucrările sale de stofe la Expoziția din Belgia din 1910, a obținut „Medalia de Aur“. Dl Negreu e singurul croitor român din România, care a fost răsplătit la Expoziția din Belgia cu un asemenea înalt sămăn de onoare.

Mulțămită publică. Dl Victor de Vlaicu, au binevoit a face o colecță pentru „Soc. Mazililor și Răzeșilor“ și ni-a prezentat lista cu suma colectată la care au contribuit următoarele per-

soane: Isidor cav. de Mănescul și Modest Șcraba câte 10 cor.; Ilie Dulgher 5 cor.; Dimitrie Cudla și Bernhard Sternberg câte 4 cor.; Ioan cav. de Cuparencu, Dr. I. cav. de Cuparencu, Ilarion Gramatovici, Dr. Ștefan Saghin, Ioan de Popescu, Nicu Cernușca, Hlușco, sup. în Ostrița, E. Vogel, I. Șcraba, Vasile Maghior, Andrușca, Bilețchi, Tanasiciuc Ioan, A. Berar, A. Berariu, preot câte 2 cor.; Tadeus Molewinski, Iancu Popescul, îng., Adalbert Paul, Macarius Totoiescul, M. Scalat, Vasile Reus, I. Palievici, Hortensia Palievici, Ilie Facas, M. Bărtoi, Casian de Zopa, I. Weber, Sandulovici, Vihnan, M. Strzyzewski, Heinrich Kos, E. Vlaicu, N. Șcraba, Em. Zebacinski, Teofil Zebacinski, Mih. Smolinski, Dolinski, înv., Ilie Repciuc, Struș, înv. sup., Iordachi Cova, înv., A. Wurzer, Gribovschi Traian, x. y., Z. Wroblewski, D. Iastremski, Dolhan, Statkewicz, Geib, înv., câte 1 cor.; Voronca, Ebner, x. y. câte 50 bani La un loc 96 cor. Comitetul societății mulțamește tuturor persoanelor pentru contribuțiile aceste cât și d-lui Vlaicu care a colectat suma aceasta.

La fondul pentru internat al soc. Mazililor și Răzeșilor bucovineni au contribuit câte 30 cor. domnii: Traian Bărgăuan și Alexandru Vitencu, prof. la școala reală gr. or. din Cernăuți, ultimul ca cunună eternă pentru răpăusatul său frate Isidor.

Afară de aceea au mai încurs la societate dela domnii: Artemie Berariu, protopresviter în Ceahor 10 cor., Ioan cav. de Goian, proprietar și șef de postă la Jadova 20 cor., Ștefan Ivanovici, paroh în Jucica-nouă 10 cor. —

Pentru toate aceste daruri exprimă comitetul mulțămăta cea mai sinceră.

Persoanele care au primit liste de colectare din partea societății Mazililor și Răzeșilor, sunt rugate cu insistență a le înapoia în timpul cel mai scurt cu orice rezultat.

Rugăm pe abonații noștri ca să ni trimită abonamentul cât de curând, ca să nu fim siliți a le opri trimiterea gazetei.

Proprietar și editor: **Prof. Dr. Iacu cav. de Cuparencu.** — Redactor responsabil **Teofil cav. de Mănescul.** — Societatea tipografică bucovineană în Cernăuți.